

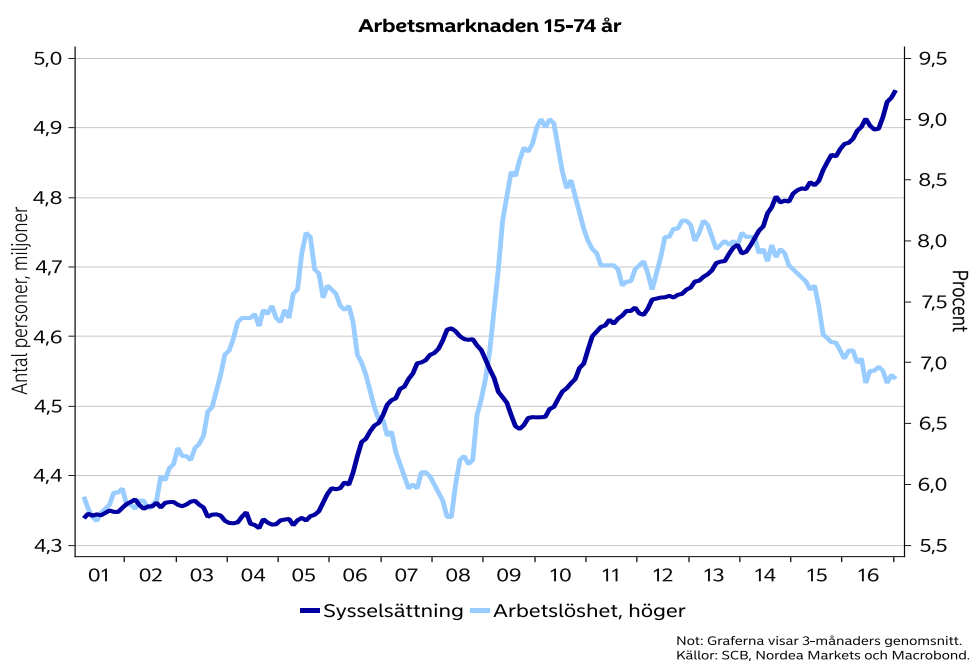
MÅTTLIGA LÖNEÖKNINGAR FÖRSVÅRAR FÖR RIKSBANKEN

Årets avtalsrörelse väntas ge en löneökningstakt på 2,2 procent och låg löneglidning, långt under Riksbankens prognos. Löneglidningen fortsätter på historiskt låg nivå, trots att arbetsmarknaden blir allt mer högkvalificerad. Detta kan innebära att den mjuka hållningen från Riksbanken förlängs.

Den 31 mars ska drygt en miljon löntagare få nya kollektivavtal och totalt ska 2,4 miljoner löntagare få nya avtal under året. Buden är tämligen lika förra årets: 2,8 procent från facken inom industrin och högst 1,5 procent enligt arbetsgivarna.

Den 9 mars kom ett första förslag från de opartiska ordförandena. Förslaget innehöll en avtalsperiod på tre år istället för de ettåriga avtal som tidigare diskuterats. Båda parter uppger sig vara beredda att teckna treåriga avtal ”om innehållet är rätt”. Vår bild är dock fortfarande ettåriga avtal som huvudscenariot. Traditionellt kommer man överens nära slutdatum, eftersom det annars är svårt att motivera för sina respektive medlemmar varför man inte försökte mer.

Förutsättningarna för avtalsrörelsen tycks goda och många prognosmakare tror på stigande löneökningstakt. En förklaring är den starka arbetsmarknaden som vi ser i bilden nedan.

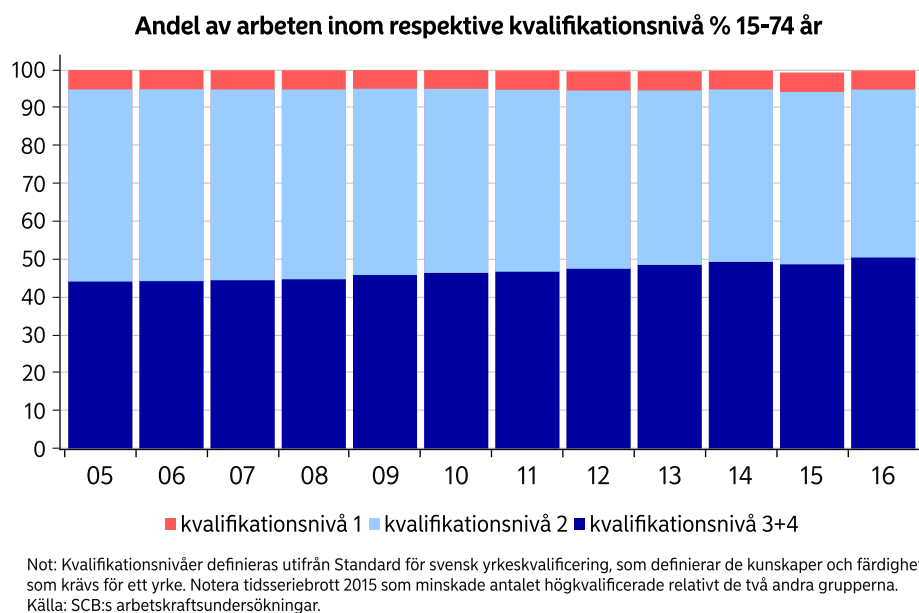
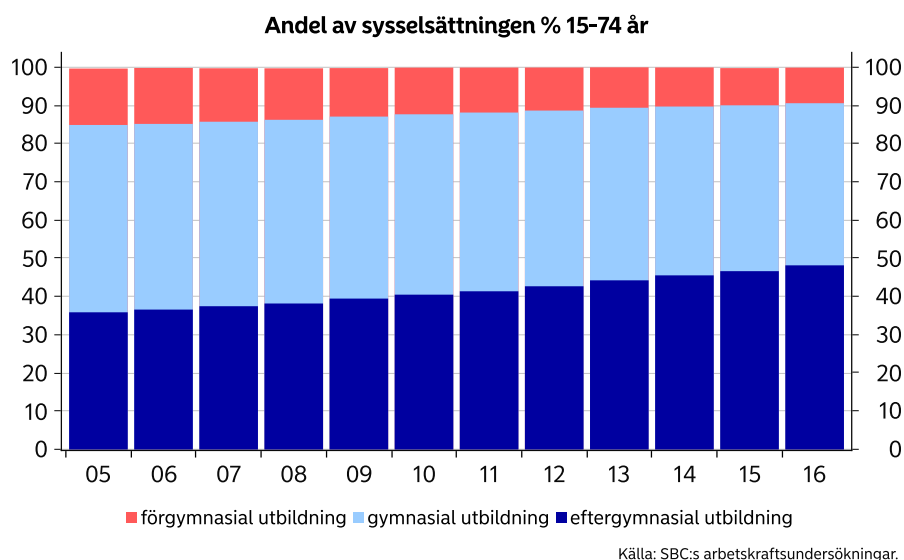

I ett internationellt perspektiv står sig svensk arbetsmarknad väl. Vi har högst sysselsättningsgrad och lägst långtidsarbetslöshet inom EU – och en sysselsättningsgrad för utrikes födda i paritet med andra länder.

Sedan 2005 har sysselsättningen bland högutbildade ökat med 805 000 personer (se bilden nedan). Arbetsmarknaden har aldrig varit så högkvalificerad som nu, oavsett om vi

ser till de sysselsattas utbildningsnivå eller jobbens (av SCB definierade) kvalifikationskrav. Det är en **strukturomvandling i det tysta**: idag är halva arbetsmarknaden högkvalificerad.

Detta har framförallt drivits av att allt fler har högre utbildning och är ett gott betyg för den svenska arbetsmarknaden. Att nya jobb kommer till och gamla försvinner är nödvändigt. Måhända är detta också en indikation på att **vi inte behöver oroa oss** överdrivet mycket för att hälften av dagens jobb kan försvinna – jobb försvinner och kommer till varenda dag.

Trots den relativt starka arbetsmarknaden väntar vi oss att avtalen för 2017 landar på samma nivå (2,2 procent) som föregående år. En anledning till detta är att industrin är den normerande branschen. Både den direkta och den indirekta sysselsättningen har minskat inom industrin, på senare år i en tid med stora

sysselsättningsökningar i andra delar av ekonomin. En annan förklaring är att reallönerna har utvecklats relativt starkt under de senaste åren.

Riksbanken kan heller inte luta sig mot löneglidningen. Vår prognos är en total löneökningstakt på 2,5 procent för 2017. Vi har tidigare visat att sambandet mellan löneglidning och konjunkturläge är svagt, något som även Arbetsmarknadsekonomiska rådet bekräftar i sin senaste rapport.

Det finns flera skäl till att löneglidningen är på en historiskt låg nivå: låg inflation, relativt höga reala löneökningar, ökad konkurrens från omvärlden och att en större del av löneutrymmet tas ut i centrala avtal.

En naturlig följdfråga är hur stort **löneutrymmet** egentligen är. Att löneglidningen är låg och fackföreningarnas lönekrav inför avtalsrörelsen är relativt låga givet konjunkturläget kan tolkas som att ingendera av parterna ännu ser ett stort löneutrymme. Om facken inom industrin trodde att de kunde kombinera högre löneökningar med högre sysselsättning skulle de naturligtvis begära högre löneökningar. **Kollektivavtalen** är dessutom **bara ett golv**, om företagen bedömde att de skulle öka sina vinster om de betalade högre löner skulle de höja lönerna.

Förtroendet för Riksbanken inom partsvärlden är dessutom naggat i kanten – stort fokus på finansiell stabilitet och en inflation som legat under målet under flera år ledde till att arbetsgivarna öppet övergav inflationsmålet som nominell bottenplatta förra året. Om inflationen oftare ligger under än över målet blir det dyrt för arbetsgivarna att utgå från inflationsmålet. I detta ljus är det lätt att förstå exempelvis Kerstin af Jochicks uttalande att Riksbanken kan tänka sig att låta inflationen skjuta över målet eftersom inflationen varit så pass låg så pass länge.

Så länge inte inflationen uthålligt kommer upp över 2 procent eller sysselsättningen inom industrin ökar så kommer löneökningarna med största sannolikhet fortsätta att vara nominellt låga. Det försvårar för Riksbanken att nå inflationsmålet.

Men för egen del ser jag ingen enkel lösning. Höga nominella löneökningar riskerar att bli höga reala löneökningar med färre jobb och högre arbetslöshet som följd. Och precis som Martin Flodén påtalar i senaste Riksbanksprotokollet kan ett högt resursutnyttjande över flera år underlätta för de som står långt ifrån att komma in på arbetsmarknaden. Det bästa receptet för inflation på sikt är ökad köpkraft – och då finns störst potential bland de som idag står utanför arbetsmarknaden.

På kort sikt får Riksbanken istället söka efter andra faktorer för att nå inflationsmålet. Om ingenting överraskar är dock risken (eller chansen beroende på vilken position man har) att Riksbankens får fortsätta hålla penningpolitiken expansiv, kanske längre än många idag väntar sig.